

Dagelijks leven

8 of 9 september 1914 **Hoe onze huismoeders bezuinigen.**

5 Of, waarom en hoe? De eerste vraag bleek feitelijk overbodig. Want van ongeveer al de vrouwen, die wij hebben gevraagd, of zij bezuinigen in deze dagen, luidde het antwoord bevestigend. En wie nog niet aan de algemeene bezuiniging waren begonnen, maakten al plannen en berekeningen, cijferden en overlegden met huisgenooten en dienstpersoneel over het hoe en hoeveel. Er wordt dus bezuinigd in Amsterdam en natuurlijk ook daarbuiten. Maar onze enquête heeft zich alleen over Amsterdam kunnen uitstrekken en dan nog maar over een beperkt aantal huismoeders; maar wie onzer lezeressen, na kennis te hebben genomen van 't volgende; na misschien een lesje er uit te hebben getrokken, nog meer, beter en vooral praktische bezuinigingen aan de hand kan doen – laat zij het ons doen weten, opdat wij dien goeden raad verder kunnen brengen. Bij voorbaat dank! Er wordt bezuinigd. "Waarom bezuinigt u, mevrouw?" Die vraag hebben we veertig, vijftig keer gesteld, met schroom telkens – maar geen der huisvrouwen was er, die niet met beminnelijke openhartigheid en vriendelijke mededeelzaamheid ons heeft geantwoord. Waarom we bezuinigen? Omdat onze inkomsten zijn verminderd en diensgevolge ook het huishoudgeld. Omdat iedere maand het bezuinigde geld gedeeltelijk naar het Nationaal, andersdeels naar het Amsterdamsche Steuncomité wordt gezonden. Omdat we contant moeten betalen en wij niet aan geld weten te komen; zelfs ons geld op de postspaarbank, dat wij wegbrachten om het als wij het nodig zouden hebben, terug te vragen, kunnen wij slechts met f25 per week terugkrijgen. Omdat wij niet weten, wat de naaste toekomst ons zal brengen en we dus wel genoodzaakt zijn te sparen, te potten voor mogelijke slechte en dure tijden. Omdat wij de op ons genomen verplichtingen willen nakomen: ons dienstbodenpersoneel niet willen ontslaan in dezen moeilijken tijd en duswel genoodzaakt zijn om te besparen op minder of gansch niet noodzakelijke levensbehoeften en genotmiddelen. Onder een van deze vijf categorieën konden de in velerlei vorm gegeven antwoorden worden saamgevat.

30 De vraag: "hoe, mevrouw, bezuinigt ge op de, volgens u meest verstandige manier?" heeft een groot aantal antwoorden uitgelokt. Wij laten ze hier in willekeurige rangschikking volgen, maar schrijven ze volstrekt niet alle neer met het doel om den lezer even zoovele praktische en nuttige wenken te geven. Zoo bezuinigen dan onze vrouwen in de eerste plaats op bloemen. Wat bij sommigen tot een bijna dagelijksche behoefte was geworden, niet koopen van een handvol rozen of wilde mimosa aan de mand op straat of in den winkel, is afgeschaft. Geen bloemen meer op het schrijfbureautje of tijdens den maaltijd, in wat kleine vaasjes geschikt, tusschen 't kristal; maar ook geen bouquets meer voor de jarige vriendin en op de verlovingsreceptie van het nichtje een uiterst bescheiden mandje of plantje of ruikertje. Bloemen is luxe! En 't is immers voor luxe nu geen tijd. Derhalve: geen bloemen. Maar ook geen vruchten! Althans zéér, zéér weinig. Want vruchten zijn geen levensbehoefte. Likeuren en wijnen afgeschaft. Aan tafel wordt bier gedronken, mineraalwater of... "aqua distillata"... en de heeren uit het gezin, die voor het aan tafel gaan even een glaasje jenever of een sherry brandy naar binnen nippen, zoo slordig-weg, staande aan 't buffet, zij vinden de likeurkaraffen leeg in het glazenkastje. Jenever en sherry brandy zijn niet nodig in oorlogstijd, zoomin als Bordeaux en Bourgogne. En met die likeuren zijn de dure after dinners in het rookkastje door geen andere, even dure vervangen. Een goedkoop merk ligt op het rookstel, havanna's, die de helft of nog minder kosten van de fijne merken. "'t Spaart guldens uit, elke week", zei ons de huismoeder met veel groote zoons en een echtgenoot, die een zware rooker is. Maar ook zijn er huisvrouwen – en we mogen haar uitspraak zeker niet verzwijgen – die anders redeneeren.

55 "Neen", zeggen deze, "als er bezuinigd moet worden; als de huishouding "krom moet liggen", dan kan dat gebeuren op honderd dingen, groote en kleine; maar de mannen in huis, die den heelen dag werken, zullen hun bittertje houden en hun sigaar blijven rooken. We zullen 't wel op een andere manier vinden. We eten geen koekjes meer bij de thee; geen biscuits en geen allerhande, we snoepen in den lunchroom geen gebakjes en schaffen den afternoon tea met bonbons en zwaar geboterde toast af; of we drinken 's middags alleen thee, één kopje mèt, de volgende zonder suiker; enkel een wolkje melk. Ook eten we 's middags, en dat geldt weer voor allemaal, geen "toetjes"; of als we dessert nemen, eten we geen soep en als we soep vóór eten, geen pudding na. We hebben ons schouwburg-abonnement niet vernieuwd en gaan alleen nog naar de volksvoorstellingen; we zijn nog lid gebleven van 't Concertgebouw, omdat wij voor 1 Juli niet hadden opgezegd, maar wij kunnen van de andere seizoen-concerten niet profiteren. We gaan 's avonds niet meer naar het een of ander café om een biertje te

drinken of een stukje te eten. Thuis eten we, als we nog trek hebben, een oorlogsboterham met kaas bij een kop thee, als we eerst nog een straatje hebben omgewandeld of thuis de kranten van a tot z hebben gespeld. Want boeken uit bibliotheken huren we niet, dat loopt nu teveel op; we leenen boeken van kennissen.

70 We trammen zoo weinig mogelijk; trammen is vrééselijk duur, vooral als je met z'n tweeën of drieën en met kinderen bent; van een rijtoertje is geen sprake en aan een taxi denken we niet eens meer. In de keuken wordt de kachel nu zoo laat mogelijk aangemaakt en zoodra mogelijk weer uitgedoofd. Wist u, dat opgewarmde thee héél lekker is? En dat je iemand op z'n verjaardag nu best een gróót plezier kunt doen met

75 een klein en nuttig cadeautje? Nuttig vooral! Handschoenen voor den winter – nu hoef je ze nog niet te dragen of een warme das of wat zakdoeken; dingen moet je geven, die je tóch noodig hebt; geen trèfle incarnat of parfum Caruso, geen lavendelwater of andere toiletgeurtjes en haarwaters; ook geen tridace, een stuk tridace kost f1.25; je kunt je toch wel met goedkoope zeep wasschen? Dasjes en lintjes heb je ook niet

80 noodig. En m'n broche is nu al meer dan drie weken kapot, maar ik heb ze niet weggebracht om ze te laten repareren. Wie denkt er nu aan om gouden luxevoorwerpen te laten maken. Een van de gedraaide pilaartjes van onze piano zit los, 't ding moet maar kalm los blijven zitten tot later, als we den meubelmaker weer kunnen nemen; we hebben onze smoezelige vitrage-gordijnen thuis gewasschen – voor 't eerst – en de

85 looper op de boventrap zelf gestoft – óók voor den eersten keer. Het abbonement bij onzen klokkenopwinder, dat de volgende maand vervalt, is al opgezegd; onze telefoon wordt met 1 November weggenomen; als we willen telefoneeren, kunnen we te kust en te keur gaan, in den winkel van Palthe, in de bloemenzaak op den hoek, bij den

90 banketbakker, den kruidenier...; de zwemabonnementen van de kinderen worden niet vernieuwd en 't behang in de huiskamer moet nu voorloopig nog maar een jaar rustig blijven zitten.

Het weekgeld van de kinderen is verminderd met vijf-en-twintig procent en 's avonds komen ze nu allemaal met hun studie- en leerboeken in de huiskamer zitten; daardoor branden vijf gaslichten minder; en ook op de bovengangen brandt 's avonds geen licht;

95 dat spaart op zoo'n manier elken avond zeven pitten, die gedurende een uur of vier branden. Als de kinderen in 't Gooi hun kennissen willen bezoeken, mogen ze dat gerust doen – op de fiets; geen tram- of treingeld; hun boterhammen nemen ze mee. Bij leelijk weer? We hebben nog geen donkeren dag gehad. Maar als 't regent – gaan ze niet. Uitstapjes maken is toch geen behoefte? We hebben allemaal ons lidmaatschap

100 opgezegd van de vereenigingen, waarvan we louter voor ons genoegen lid zijn; vakvereenigingen vallen daar natuurlijk buiten; of we hebben de contributie verlaagd. De meisjes hebben haar zang- en pianolessen opgezegd en toen "zus" verleden week over kiespijn klaagde, is ze niet naar den tandarts gegaan; dat doet zo anders altijd dadelijk. Ze heeft het nu met een watje met nagelolie geprobeerd en dat hielp

105 uitstekend, tenminste voorloopig. We zullen den heelen winter geen diners geven en geen avondjes en ook geen invitaties aannemen, dan zijn ook geen nieuwe avonden dinertoiletten noodig; geen kanten shawltjes, geen lange glacé handschoenen, zijden kousen en lakschoentjes, dan behoeven we niet gekapt te worden, niet per rijtuig of auto gebracht en gehaald; dan hebben we geen bloemen en geen waaiers noodig, geen

110 avondmantel of cape. We nemen voor het aanstaande winterseizoen alleen een daagschen hoed en geen nieuw mantelpak; dat van verleden jaar met een bont er op, is nog best; alleen de fijne wasch gaat buiten de deur; we verstellen nu zelf het goed en hebben geen huisnaaister meer noodig; we eten niet meer van den kok, we koken zelf en dat komt, nu de groenten zoo billijk zijn, véél en véél goedkooper. Want we moeten zuinig

115 zijn; sparen voor de belastingen, die verhoogd zullen worden; sparen om wat te kunnen afstaan, als ons gevraagd wordt om te geven; zuinig zijn om wat in voorraad te hebben; zuinig zijn omdat van sommige traktementen al een zeker percentage is ingetrokken en de extra-inkomsten plotseling ophielden te vloeien.

O, sparen en zuinig, zijn! Wie is er, die het niet zal toejuichen, dat onze

120 huismoeders rekening houden met het heden; denken aan de toekomst; willen geven van wat zij hebben aan overvloed; van wat zij door overleg hebben kunnen overleggen? Dat zij sparen en zuinig zijn! Maar dat ze het doen op verstandige wijze, met wijs beleid en volgens systeem. Er moet bezuinigd worden door velen, door zéér velen, gelukkig echter niet door allen. Er zijn gelukkigen die in het geheel geen vermindering van

125 inkomsten hebben of die slechts op zeer buitengewone, uitgaven behoeven te bezuinigen. Zij zullen goed doen werk, dat zij toch moeten laten doen, schilderen of restaureeren van hun huis bijv., waarvoor in drukken tijd zelfs werklieden uit het buitenland worden gehaald, nu te laten doen. En wie wol zuinig moet zijn op het een of ander bedenke, dat het onmogelijk is om uit te sparen ook maar één stuiver, zonder

130 een ander voor dien stuiver te benadeelen. We vragen dus hen, die niet door de omstandigheden worden gedwongen om zuinig te zijn: Wilt zoolang het u mogelijk is,

voortgaan te leven op uwe gewone wijze! Uw leveranciers hebben het tóch reeds zoo zwaar te verantwoorden; onbetaalde rekeningen en verminderde bestellingen aan den eenen kant; wissels aan den anderen. Gij, die nog niet werdt getroffen door den kritieken toestand, blijft uwe rozen koopen en uwe koekjes knabbelen; gebruikt uwe afternoontees en bestelt uw tailor-mades; geeft uw dinertjes en laat u kappen, even gefriseerd langs de ooren, zacht geonduleerd over den schedel... Maar dan! Gij, die wèl moet bezuinigen! Ge schaft uw telefoon af, mevrouw, omdat het luxe was – inderdaad weelde! Het kantoor van uw echtgenoot is aangesloten; makkelijk alleen was het, zoo heerlijk gemakkelijk om af te spreken met uw vriendinnen, die ook luxe-telefoon hebben, en om bestellingen te doen bij uw leveranciers. Die komen echter heel graag bij u aan huis hooren. En, zeidet ge het niet straks – in de bloemenzaak op den hoek en bij den banketbakker aan den overkant kunt ge altijd terecht om even te telefoneeren. Maar als ge in dien winkel van de telefoon gebruik wilt blijven maken, mevrouw, help dan ook mede dat de winkeliers hun bestaan kunnen blijven voortzetten. En als ge dan de broze Wellingtons en de zoete kattetongen niet elken dag meer kunt bekostigen, koop zo dan ééns per week en sier dienzelfden dag Uw tafel met wat bloemen uit den winkel, welks eigenaar het klanten-zien zoo droevig vreemd is geworden. Toe, mevrouw, verdeel uw zoo toe te juichen zuinigheid en spaarzaamheid. Als ge ééns in de veertien dagen uw middagmaal doet zonder vleesch, behoeft ge de oude huisnaaister niet aan den dijk te zetten en de goudsmid kan uw broche repareren; als ge de bezuinigingen in uw groot of in uw klein gezin eens verdeeldet over al uw leveranciers, want niet waar, er zijn er onder u, die geen jams, geen kaas en geen vleeschwaren meer nuttigen, maar nog wel vruchten; die drie blouses koopen maar geen nieuwen hoed; die wèl per trein nog pleziertochtjes maken, maar de gordijnen thuis wasschen. Moogt gij uw kruidenier, uw modiste, uw waschvrouw dan gansch en al vergeten? En is het thans niet onze plicht hoog te houden de lijfspreuk: Leven en laten leven?

11 september 1914 **Bezuinigings-fiasco.**

– Natuurlijk hebben we er thuis ook aan mee gedaan, aan de bezuinigings-woede. Dit is stijl in deze dagen! men respecteert zich zelf niet, indien men er niet aan zou mee doen. De eerste veertien dagen kauwden we vreedzaam op een steeds sehrompelig muisje rookvleesch; daarna was er plotselinge menu-verandering, wijl een reserveham, weg-geknoopt in een witte kussensloop, groene vlekken begon te verven naar buiten; ook de ham vertoonde een, onder gewone omstandigheden, verdachte kleur. We begrepen, dat de bezuinigings-ham het niet zou uithouden tot de eventueel kritieke tijden; dus werd het muisje rookvleesch zoolang ter zij gesteld; we aten de volgend veertien dagen ham. Doch zelfs van ham kan men te veel genieten; voorloopig heeft in ons gezin ham af-gedaan.

Na het aanvankelijke bezuinigings-succes beraadslaagden wij derhalve over maatregelen van nog verdere strekking. De krant had ons verzekerd, dat de oostelijke grens gesloten was voor den uitvoer onzer kostelijke Nederlandsche eieren, die anders in vredes-tijd slechts voor het buitenland bestemd schijnen, terwijl in zulke vreedzame tijden wij hier in Nederland de slechte buitenlandsche eieren te eten krijgen. Bovendien, aldus verzekerden de berichten uit een der oostelijke provincies, bovendien kostten de eieren op het oogenblik niet meer dan hoogstens eenige centen; er stond letterlijk: "de eier-boeren werpen zelfs hun eieren weg, omdat er geen voldoende prijzen voor te maken zijn." Het scheen dus wijs beleid, alsnu provinciaalsche goedkoope Nederlandsche eieren te koopen. Kon men ze echter bewaren voor komende schralere tijden? Ja, men kon ze bewaren! Er was een betrouwbaar huishoudboek, dat van "water-glas" sprak, waarin men maanden-lang eieren versch en smakelijk kan bewaren. Ha, dit beloofde uitkomst voor den aanstaanden winter! Immers, dan vertikken onze kippen het steeds te leggen; we hadden dus voortaan geen kippenkuren te verduren; we zouden eieren uit de provincie laten komen, we zouden bij den drogist "water-glas" bestellen; we zouden onze versche eieren inmaken. Het leek verstandige vooruit-ziendheid, wanneer wij aldus handelden. Iedereen bezuinigde immers; iedereen maakte immers in? Dit was nu eens economische economie!

Wij schreven aan een der provinciaalsche eier-adressen. Het antwoord luidde, dat inmiddels de prijs der eieren ietwat gestegen was, doch dat deze inderdaad nog buitengewoon laag was, aangezien de standaard-prijs op slechts vier cent per stuk kwam. Dit was echter een tijdelijke prijs; men moest zich haasten, want er scheen weer een kiertje in de grens-blokkade te zijn gekomen. We haastten ons natuurlijk; men meet onder zekere omstandigheden met koel hoofd zijn maatregelen weten te nemen. Na het verschrompelde muisje rookvleesch en na den groenen ham, begrepen we, dat het nu tijd was, om ons op de eier-bezuiniging te werpen. Dus schreven we, dat wij honderd eieren verlangden in te slaan, al was de prijs dan vier cent, terwijl in onze

200 eigen buurt de prijs niet meer dan één cent per ei hooger genoteerd stond. Eén cent echter, we leefden nu eenmaal in het teeken van bezuiniging; en elke cent, zoo luidt de leus, is er één! De eieren kwamen. Er moest vracht betaald worden op de honderd eieren. We hadden hiermede geen rekening gehouden, doch de billijkheid daarvan was aan geen bedenking onderhevig. Het porto was niet gering: elk ei kwam alsnu op vier-en-een-halve cent te staan. Niettemin berekenden wij, dat ook elke halve cent er één (halve) was.

205 De goedkope eieren werden alsnu voorzichtig uitgepakt. De reis was niet gunstig geweest voor de eieren. "Van de honderd waren er onderweg ongeveer dertig geheel tot eier-struif geklutst; ongeveer twintig hielden nog in hun schaal, doch de huishoudelijke wijsheid schreef voor, dat ze met het warme weer onmiddellijk geconsumeerd moesten worden. Welnu, we hebben die eieren gegeten! Twee dagen lang
210 aten we niets dan eieren; eieren zacht gekookt aan het ontbijt, een spiegeleitje aan de koffie, eier-schotel aan tafel en eier-ommet toe. Een oogenblik dreigde zooveel eier-overdaad een afkeer tegen eieren op te wekken. Doch in deze dagen ondergaat men veel; wij begrepen, dat de algemeene malaise nu eenmaal meebracht, dat we berustend deze eierzuinigheidskuur hadden te ondergaan. Hierna had de inmaak der overgebleven
215 eieren plaats; het waren er nog een vijftigtal. Ze zouden ons den langen barren winter wel door helpen, meenden we. Met teere zorgvuldigheid werden ze in het chemische mengsel gedompeld; ze dreven er in als speelsche eendjea, die de stuitjes bij kopjeduiken boven water omhoog steken. Dagelijks aanschouwden we onze eier-inmaak; heel het gezin gevoelde iets liefs voor den, op de markt vrij goedkoop
220 gekochten aardn pot, met de vijftig zuinigheids-eieren daarin; en aller-aardigst vonden we onze, aan het oppervlak dobberende eieren. Toen was er iemand, die de onaardige veronderstelling opperde, dat het geen gunstig teeken was, indien in vloeistof gedompelde eieren, in plaats van zich tot den bodem te laten zinken, aan het oppervlak dobberen. Eerst weigerden wij, in te gaan op zulk een verdachtmaking
225 van onze eier-inmaak; vervolgens overlegden wij, dat het een verstandige daad zou zijn, indien wij van de overgebleven eieren er één opofferden, om te zien, of inderdaad de insinuatie juist was, dat een bedorven ei zich aan de oppervlakte van een vloeistof handhaaft.

230 Het geopende ei verspreidde inderdaad een aller-afschuwelijksten stank. We meenden daarop te moeten overgaan tot het aanbreken van een tweede onzer inmaak-eieren. Ook hiervan vertoonde de inhoud een futuristische kleur-schakeering. Toen het derde ei aan de beurt kwam, deden we de ontdekking van een kippen-foetus. Ook het vierde ei werd bewoond door een aanstaand kuiken. Nadat het vijfde ons eveneens meer herinnerde aan een kip dan aan een ei, — staakten we de verdere biologische experimenten. De
235 overige vijf-en-dertig eieren, dobberend in den pot met "water-glas", hebben we met droevig gevoel vernietigd; noch één eier-gerecht, noch één kippenkluifje was er van te fatsoeneeren.

We beschouwen hiermede de eier-inmaak als mislukt. Wij zullen ons dezen winter met blijmoedigheid van eieren spenen. Men moet het goede voorbeeld weten te geven. Men
240 kan gelukkig zijn ook zonder ingemaakte eieren. We willen nog onzen goeden wil toonen ten opzichte van het restje ham; ook het laatste puntje van het rimpelige muisje rookvleesch zullen we met opgewektheid verorberen. Doch daarna moet men ons voorloopig niet in een diepzinnig gesprek trachten te betrekken over de voordeelen der algemeene bezuiniging, ... na veertien dagen rookvleesch, veertien dagen ham, en
245 het fiasco der honderd goedkope eieren! — F.

20 september 1914 **DE VROUW. LXX.**

250 — Een uitvinding op hygiënisch gebied, die voor de huisvrouw van zeer veel belang is, wordt in New-York reeds in toepassing gebracht. Wie in zijn huis een centrale verwarming door middel van droge lucht heeft, kan er direct gebruik van maken en de handdoeken in keuken, gang en closet vervangen door een toevoerbuis van warme, zomers van koude lucht, die op zeer doelmatige wijze het drogen van de handen
bewerkstelligt. Het is nooit aan te bevelen, dat een en dezelfde handdoek door
255 verschillende personen wordt gebruikt, vooral niet, wanneer er veel vreemd personeel in huis is. Moeite en kosten om in elk vertrek, waar verwarming is, zoo'n toevoerbuis te laten aanleggen, zijn zeer gering. In Amerika zijn die apparaten reeds in den handel. Ze bestaan uit een klein kastje, waarin de toevoerbuis uitmondt. Trapt men met den voet op een hefboom, dan gaat de kraan open en heeft men de natte handen
260 slechts in het kastje te steken, om ze in een paar seconden te laten drogen.

— Het gebeurt zoo dikwijls dat men voor een zieke ijs noodig heeft en het nergens kan krijgen. In zoo'n geval kan men een zeer koel mengsel maken van gelijke deelen
wijngeest en melk. Een compres, nat gemaakt hiermee, is veel en veel koeler dan koud water. Aangezien die lage temperatuur juist door het mengen van die beide stoffen

265 ontstaat, is het zaak telkens een klein beetje te gelijk te maken en niet ineens een
grote hoeveelheid.

– Citroenen kan men lang goed houden, wanneer een draad wordt geregen door de punt en
ze dan op een droge plaats worden opgehangen.

– In den oorlog van '70 werden er door de vrouwen en meisjes veel koorts-kussens
270 gemaakt. Deze zijn gevuld met kleine papiersnippers. Het is een heel geduld werk je
om het papier met de hand te versnipperen, maar het is een feit, dat zoo'n kussen
veel koeler is in het gebruik dan eenig ander. Zoo'n kussen is niet zoo zacht als een
ander, maar het heeft het groote voordeel, dat het lang niet zoo gauw warm wordt en
dat het een uitkomst is voor een zieke en zelfs voor een gezonde, die zijn kussen om
en om moet gooien om een koel plekje te vinden.

275 – In een Engelsch blad vond ik de volgende methode om rozen maandenlang goed te
houden. De rozeknoppen worden afgesneden, wanneer de bladen geheel volgroeid, maar
nog niet opengegaan zijn en de steel in gesmolten kaarsvet gedoopt en vastgezet.
Wanneer de steel doorsnede op deze wijze geheel van de buitenlucht is afgesloten,
280 wordt de geheele bloem in vloeipapier gerold en in een blikken trommel geborgen. Deze
kan men dan maanden op een koele plaats bewaren, zonder nadeel voor de bloemen. Wil
men ze gebruiken, dan wordt het kaarsvetgedeelte van de steel afgesneden en de steel
in warm water geplaatst. Na korten tijd schijnt de rozeknop als 't ware te herleven.
De blaadjes gaan, met een beetje hulp, open en de bloem ziet er uit, alsof ze pas
geplukt was. De eene rozensoort verdraagt deze behandeling beter dan de andere. Het
285 is dus zaak het met verschillende soorten te probeeren. T. B.